

Bokmelding

Christine Amadou

hva er antikken

Universitetsforlaget, Oslo 2017, 160 s.

Per Bjarne Ravnå

Førsteamanuensis ved Nord Universitet

per-bjarne.ravna@nord.no

Christine Amadous *hva er antikken* er velskrevet og kunnskapsrik. Amadou tar først og fremst for seg ettertidens konstruksjon og bruk av «antikken», og dette gjør hun med eksempler på hvordan antikken og dens etterlevninger har blitt forstått og brukt opp gjennom tiden like fram til i dag. Mange av eksemplene er underholdende, og Amadou får pussighetene fint fram uten å hovere eller gjøre narr av fortiden. Det innledende eksemplet med Pergamon-alterets mangslungne tilværelse og varierte funksjon fra et megalomanisk alter ble bygget i Pergamon på 200-tallet før Kristus, til en Pergamon-inspirert talerstol ble satt opp for Barack Obama i Denver i 2008, er så flott fortalt at det kan være verdt å kjøpe boka bare for å få med seg akkurat disse sidene. Videre i boka får vi først en gjennomgang av det Amadou oppfatter som sentralt ved gresk og romersk historie gjennom selve den antikke perioden. Deretter får vi en oversikt over hvordan restene av antikken, i form av kilder og monumenter, ble bevart gjennom middelalderen, før vi blir med på en kulturhistorisk reise gjennom århundrene med forståelsen av antikken og bruken av antikke symboler i fokus. Fra kapittel 4 og utover blir denne kulturhistoriske reisen kombinert med eksempler på hvordan antikken har gjort tjeneste som inspirasjon for politiske endringer, og for utviklingen av kunst og vitenskap. Nazistenes og fascistenes bruk av antikke forbilder får et eget kapittel, og den kulturhistoriske reisen runder av med et overblikk over antikken i moderne kulturuttrykk og samfunnsdebatt.

Innledningen gjør det klart at boka tar for seg hva antikken er i dag, og at den vil gjøre det ved å ta veien om «antikkens lange etterliv» – altså det man ofte betegner som virkningshistorie. Jeg må innrømme at jeg ble skuffet over at det var dette som skjulte seg bak tittelen «hva er antikken». Som antikkhistoriker er jeg først og fremst interessert i gresk og romersk samfunnshistorie. For meg er antikken ikke ettertidens skiftende forestillinger

om gresk og romersk historie, men faglige framstillinger av hvordan de greske og romerske samfunnene kan ha fungert – ut fra de konstruksjonene vi etter beste evne er i stand til å sette sammen på bakgrunn av tolkninger av kildene. Ja, det er interessant å lese om hvordan man har oppfattet antikken gjennom forskjellige tider, men burde man ikke først få vite litt om hva disse grekerne og romerne drev med? Kapittel 1 er innrettet for å gi leserne en rask oversikt over hva som kjennetegnet gresk og romersk kultur og samfunn, men dette er etter min mening den svakeste delen av boken.

Framstillingen av det vi kan kalle antikkens realhistorie er enkelte steder mindre presis enn ønskelig, og det kan stilles spørsmål ved utvalget av trekk som presenteres. Starten på den antikke perioden blir markert ved bruken av det greske alfabetet og innføringen av de olympiske leker, mens framveksten av *polis* som bærende samfunnsform ikke blir nevnt. Slutten på antikken markeres ved barbarenes erobring av Roma på 500-tallet e.Kr. Dette er for det første ikke presist, siden Roma ble herjet av gotere i 410 e.Kr. For det andre er det, etter min mening, heller ikke sentralt, i forhold til overgangen fra sentralstyrt imperium til germanske kongedømmer, noe som skjedde gradvis utover 400- og 500-tallet e.Kr. Den oversikten over antikken som blir presentert her, er i seg selv et eksempel på hvilke sider ved antikken europeisk kulturelite har dyrket gjennom de siste århundrene. Slik sett glir kapitlet godt sammen med resten av boka, men jeg er usikker på om det var meningen.

Innvendingene jeg har mot akkurat dette kapitlet, skyldes sannsynligvis yrkesskader jeg har pådratt meg som antikkhistoriker. De er heller ikke vesentlige i forhold til det totale inntrykket jeg har av boka. Når jeg først kom forbi presentasjonen av antikken som sådan, og over til gjennomgangen av antikken i ettertid, ble jeg raskt revet med av teksten. I disse delene, som er bokas hovedanliggende, har jeg ingen innvendinger. Leserne får en god første presentasjon av hva som finnes igjen av antikken i form av kilder og fysiske rester, og de får mange svært gode smakebiter av hvordan disse restene har blitt oppfattet og brukt opp gjennom tiden. Jeg vil særlig framheve kapittel 4 om antikken som politisk modell. Her har Amadou fått plass til eksempler på hvordan elementer fra antikken ble brukt som modeller både for enevelde og revolusjoner. Eksemplene må nødvendigvis bli kortfattede i dette formatet, men leseren får tilstrekkelig informasjon til å få med hovedtrekkene – og det hele blir presentert i et levende og fargerikt språk. Kapittel 7 om fascistenes og nazistenes bruk av antikken bør også framheves som særdeles vellykket. Dette er slagkraftig kulturhistorie, og til tross for at det er en kort og enkel tekst, utfordrer den leseren til omfattende refleksjoner over hvordan fortiden brukes og misbrukes.

Amadou har gjort et godt utvalg av tema, og presenterer sentrale trekk ved de forskjellige tidsepokenes framstilling av antikken. Inndelingen av boka er oversiktlig og logisk, og hvert kapittel fungerer også fint som frittstående enheter om sitt emne. Kapitlene følges av lister over anbefalt videre lesning. Utvalget av anbefalt litteratur er variert og virker gjennomtenkt, med en blanding av etablerte klassikere og nyere verker. Alt i alt er dette en bok jeg vil anbefale til alle som vil ha en første innføring i hvordan forestillinger om antikken har blitt og blir brukt. Som en innføring i hvordan forestillinger om fortiden kan benyttes og utnyttes, er den så interessant at jeg vurderer å ta den inn som del av pensum i historisk teori og metode på bachelornivå. Det må imidlertid ikke avskrekke noen. *hva er antikken* er absolutt letlest og underholdende nok til kunne leses uten trussel om eksamen.